

brass locks and handles, more sacred, more forbidden than the room» [4, p. 211]. Зміни в інтер'єрі будинку Барраса пов'язані з його захопленням молодою дівчиною – Геррі. Письменнику вдалося майстерно передати трансформацію образу заможного пана, зосереджуючи увагу на зміщенні пріоритетів: «New furniture and carpets, a new gramophone, the car, a number of luxurious easy chairs, a special water softener, the old American organ removed and an electric pianola substituted. It was significant that he bought no more pictures» [4, p. 185]. У цьому випадку можемо говорити і про світомоделюючу роль речей.

Отже, проаналізувавши деякі приклади світу речей у творах І. Франка та А. Кроніна, можемо акцентувати на таких функціях речей: характерологічна, світомоделююча, психологічна. А. Кронін, на відміну від І. Франка, через зміни, що відбулися в інтер'єрі, вбранні показує еволюцію персонажа, рівень самосвідомості, самооцінки/оцінки іншими. Вважаємо, що і надалі є сенс досліджувати в порівняльному аспекті твори видатних майстрів слова, адже аналізовані твори близькі за ідейним звучанням, проблемами, порушеними у творі.

Література

1. Белецкий А. И. В мастерской художника слова. Москва: Высшая школа, 1989. 160 с.
2. Есин А. Б. Психологизм русской классической литературы. Москва: Просвещение, 1988. 176 с.
3. Франко І. Вибрані твори. Київ : Вид-во художньої літератури «Дніпро». 792 с.
4. Cronin A. The Stars Look Down. Rosettabooks. 2015. 325 p.

Пінігіна Ю.Г.

магістрантка

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОСТІ І. АНДРУСЯКА В ІСТОРИЧНО-ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Анотація. У статті представлено творчість І. Андрусяка, яка ґрунтується на засадах літературного процесу ХХ – початку ХХІ століття. Акцентовано на тому, що поезія І. Андрусяка, підносить роль України у світовому відродженні, оскільки письменник прямо говорить про міфічні

події та намагається перенести їх на український ґрунт.

Ключові слова: художня література, поезія, маніфест, історико-літературний процес.

В історії української літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття з'являється велика кількість літературних угруповань, туди входять письменники з різних куточків України. Члени таких літературних угруповань переглядають власні підходи до висвітлення різноманітних питань літературного змісту, а також закладають основи для роздумів.

Сьогодні існує велика кількість письменників, які прагнуть відкидати нові стереотипи. Як правило, творчість таких письменників зорієнтована на розвиток символічності, філософії, естетики. До числа таких письменників слід зарахувати І. Андрусяка, який відзначався метафоризацією, естетичністю, символічністю. І. Андрусяк наповнював свої твори естетикою, говорив про прекрасне, майбутнє та наголошував на змішуванні жанрів. Поряд із такими категоріями не слід забувати про пам'ять, якою живе будь-яка людина, оскільки в її основі, як правило, все пережите, усе відчуте на собі [11, с. 134].

І. Андрусяка можна назвати яскравим представником літературного угруповання «Нова дегенерація». Він є автором великої кількості поетичних збірок, прозових творів. Неодноразово творчість письменника була предметом дослідження критиків, літературознавців, науковців. Не можна говорити про те, що у наукових статтях дослідники повністю репрезентували творчість І. Андрусяка. Це були переважно поодинокі дослідники, які стосувалися певних аспектів його творчості.

Творчість Андрусяка відома читачам з кінця 90-х рр. ХХ ст. Він є представником літературного угруповання «Нова генерація». Колегами письменника в цьому угрупованні були С. Процюк та І. Ципедрюк. Свого часу в газеті під назвою «Західний кур'єр», яка вийшла друком 1991р. в Івано-Франківську. Члени літературного угруповання «Нова дегенерація» видали маніфест, де розкрили свою порцію та подали трактування назви: «Нова генерація» сформована на засадах особистої дружби; на ідейно-естетичній основі та платформі «Молодої науки» та українського авангарду. Світоглядні орієнтири кожного письменника будь якого угруповання сьогодні вже є дослідженими, тому не дивним видається різноманітне розуміння кожного письменника в історії української літератури [12, с. 273].

Слід наголосити на тому, що діяльність літературного угруповання «Нова дегенерація» на думку Є. Барана зіграла «вирішальну роль у формуванні творчого обличчя покоління дев'яностих, яке заперечувало

традиції псевдоромантики з її псевдогероями і псевдопатріотичним пафосом [3, с. 214].

Дослідник акцентує увагу на тому, що члени літературного угруповання «Нова дегенерація», куди входить І. Андрусак має певні елементи деструктивного характеру. Водночас критик акцентує власну увагу на тому, що «Нова дегенерація» була літературним гуртком, який мав в своїй основі неоромантизм [4, с. 214].

Інші дослідники дотримувалися думки про те, що з появою літературного угруповання «Нова дегенерація» завершився етап «карнавалізації». Так, наприклад, Н. Зборовська у науковій статті нагадує: «... апокаліптична позиція, розпочавшись в нашій літературі в кінці 80х років карнавальним сміхом, невдовзі змінюється постколоніальним «депресивним синдромом», що набирає дедалі поширенішого характеру» [6, с. 80]. Дослідники у науковій розвідці намагається розтлумачити назву літературного угруповання, констатує закладену в ній головну думку «щодо парадоксальної буттєвості українського світу, що кожного разу поновно вступає у своє чергове відродження – виродження» [6, с. 80].

Не залишився осторонь літературознавець В. Неборак, який спробував указати на відмінність між членами «Нової дегенерації», головним чином зосередивши увагу на особливостях їх поезій. Дослідник зазначив, що нова поезія була заснована на високій трагедійності світосприйняття. Це не можна було сприйняти як народний пафос. На думку В. Неборака член літературного угруповання «Нова дегенерація» закликала до завершення карнавальності; члени гуртка стверджували, що свято закінчилося і вони мають лише масову ейфорію, яка є суворою реальністю [9, с. 84].

На початковому етапі свого розвитку члени літературного угруповання «Нова дегенерація» друкували свої твори в газеті «Західний кур'єр», а згодом почали випускати збірники поетичних творів під назвою «Нова дегенерація». Неоднорядними були відгуки сучасних письменників на твори, які були представлені в збірках, про що можуть дізнатися філологи, досліджуючи означене питання [13].

Досліджуючи творчість І. Андрусяка слід навести слова письменника, якими він пояснює свою причетність до літературного угруповання «Нова дегенерація» та його розуміння внеску та значення означеного літературного гуртка: «...літгурт «Нова дегенерація» виглядав дещо осібно в контексті тогочасних українських літературних угруповань... десь приблизно 1995-го року літ гурт перестав існувати – адже доводити що-небудь можна лише тоді, коли в тому є потреба... «Нова дегенерація» до середини дев'яностих виконала свою місію» [2, с. 453].

Досліджуючи твори поетів дев'яностих років ХХ століття констатувати той факт, що літературний доробок письменників означеного періоду відродження від інших митців в особливому періоді виходу в літературу. На думку І. Андрусяка, митці цього покоління намагались показати прекрасне на залишкових руїнах [1, с. 8].

Члени літературного угруповання «Нова дегенерація» по-новому намагались підійти вирішення проблеми традицій, законів, канонічності та новаторства. Цю думку підтверджує дослідження М. Ткачука, який акцентує увагу на тому, що в основі поетів-дегенератистів лежить філософічність, багаторівнева структура образного світу, глибинність тощо [10, с. 178].

Слід наголосити на тому, що поетика дев'яностих років суттєво розширює коло поетів. Вони намагались відновитись від старих канонів ідеологічного змісту; прагнучи до проголошення свободи творчості. В. Виноградов вивчаючи поетичне слово кінця ХХ – початку ХХІ століття наголошує на різноманітності творчих методів, а також на знятті заборон з різних тем [5, с. 5].

Творчість членів літературного угруповання «Нова дегенерація» майже повністю суперечила письменникам – постмодерністам. В основу їх творчості лягла гіпотеза про прагнення відродити віру, як основу життя. Вони відмовлялись від соціальної заангажованості, прагнучи до відтворення власної позиції, миттєвого вибору. Посилаючись на складний історичний час, дослідниця Н. Лебединцева відчуває у поезії дев'яностих років ХХ століття образу крові, тему самогубства, попіл та бруд, мотиви приреченості, руйнації [7, с. 98].

Поезія І. Андрусяка, на думку більшості науковців, підносить роль України у світовому відродженні. Поет прямо говорить про міфічні події та намагається перенести їх на український ґрунт. Поряд із цим поет постійно зустрічається з добром і злом, бореться з ним. На сторінках поетичних творів письменника вирішується доля українського народу.

Члени літературного гуртка «нова дегенерація» у тому числі й І. Андрусяк, намагались модернізувати художню свідомість, вони постійно оновлювали художнє слово, мистецтво, уникали елементів соцреалізму, експериментували з формою художніх творів, знаходили нові теми для розкриття її сутності та показу індивідуального стилю. У цьому контексті Н. Лебединцева наголошує: «література перестає повчати і виховувати, починаючи натомість правильно формулювати питання, шукати на них відповіді... і вже не висвітлює, не характеризує, не описує – вона аналізує й диструктурує [8, с. 56].

На таких засадах формується індивідуальний І. Андрусяка, який у кінці

XIX – початку XX століття є новим, сучасним. У творах письменника можна помітити наявність ціннісних систем, повне чи часткове руйнування кордонів у культурному плані, занепад концепції розкриття рис нового героя, героя та особистості того часу.

Для творів І. Андрусяка є характерним дотримання класичних канонів, велика жанрова варіація, інтерпретація існуючих фактів та відкритість текстів. Зрозуміло, що це дозволяє говорити нам про вплив представників літературного гуртку «Нова дегенерація» на наступне покоління, оскільки через твори мистецтва розкривається світогляд їх автора, у нашому випадку І. Андрусяка.

У поетичному доробку І. Андрусяка можна помітити трансформацію функцій автора і персонажа. Іноді важко збагнути, хто говорить до читача: автор чи персонаж, оскільки письменник повністю розчиняється у своєму творі. Переоцінка попереднього літературного досвіду виникнула на становленні індивідуального стилю І. Андрусяка як митця слова, оскільки у його творах можна помітити риси постмодернізму та модернізму.

Література

1. Андрусяк І. Літературна процесія. Рецензії. Донецьк; 2002. 112 с.
2. Андрусяк І. Сучасна українська література кінця XX – початку XXI століття: Хрестоматія. К: Школа, 2006. 463 с.
3. Баран Є. Українська поезія дев'яностих років XX століття: контекст «Нової дегенерації». *ЛТЗ. Прикарпатський вісник Слово*. 2010. №2. С. 213–219.
4. Баран. Є. До розмови про «ранні» дев'яності // Іменник. Антологія дев'яностих / упорядник А. Кокотоха, М. Розумний. К: Смолоскип, 1997. С. 214–215.
5. Виноградов В. Про поезію дев'яностих. *Кур'єр Кривбасу*. 1999. №115. С. 3–5.
6. Зборовська Н. Завершення епох, або українська літературна ситуація кінця 1980-1990х років. *Кур'єр Кривбасу*. 1996. № 61. С. 76–83.
7. Лебединцева Н. Агресія як символ спротиву. *Українська мова і література в середній школі, гімназії, ліцеях та колегіумах*. 2002. №3. С. 96–100.
8. Лебединцева Н. Сучасна українська література: Навчальний посібник. Миколаїв, 2007. 104 с.
9. Стефанівська Л. Прощання з карнавалом в українській літературі [інтерв'ю з В. Небораком]. *СвітоВид*. 1995. № 2(15). С. 83–92.
10. Ткачук М. Метафора, що вивертає світ. *Кур'єр Кривбасу*. 1999.

№111. С. 176–184.

11. Шарова Т. Категорія пам'яті в мемуарних творах Василя Бондаря. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Серія: Літературознавство*. 2010. Вип. 1(2). С. 134–140.

12. Шарова Т. М., Саєнко Ю. В. Іван Багмут: тематичний спектр та світоглядні орієнтири. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 22(281). С. 273–279.

13. Шарова Т., Шаров С., Бородихіна О. Формування комунікативно-діалогічної компетентності студентів-філологів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Вип. 29. Т.1. 2017. С. 74–76.

Піскунова О.Б.

викладач

Харківська державна академія культури

ВИСЛОВЛЕННЯ НЕВИСЛОВЛЮВАНОВОГО: МІСТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

***Анотація.** У статті порушується проблема дослідження містичного дискурсу, яка ускладнена природою містики як такої, а саме: неможливістю безпосередньої вербалізації містичного досвіду. Як варіант розв'язання, запропоновано інструментарій французької школи аналізу дискурсу, що, використовуючи міждисциплінарний підхід, зосереджується на невисловлюваному як елемент дискурсу.*

***Ключові слова:** містика, дискурс, містичний дискурс, містичний суб'єкт, аналіз дискурсу (А. Д.).*

Проблема наукового дослідження природи містичного досвіду уже тривалий час залишається дискусійною. Під сумнів ставиться навіть доречність віднесення такого досвіду до сфери об'єктів дослідження. Людмила Теліженко пояснює це неможливістю відтворити містичний досвід у лабораторних умовах і пізнати його теоретичним шляхом [7, с. 9]. Проте ще на початку минулого століття Вільям Джеймс, виокремивши основні ознаки містичного досвіду, такі як: позачуттєвість (poetic quality), невимовність (ineffability), швидкоплинність (transiency), пасивність, безвольність (passivity) [8], наголошував на тому, що в центрі наукових рефлексій має поставати не сам містичний досвід, а його вплив на суб'єкта.